

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 17 januari 2013

MEDITATIE

Een welgelegen dag

Het gerucht van het optreden van de Heere Jezus ging door het gehele land. Er werd druk gepraat over de tekenen en wonderen die Hij deed. Sommigen zeiden: 'Een groot profeet is opgestaan en God heeft Zijn volk bezocht.'

Koning Herodes dacht daar anders over. Leest u maar in vers 16: 'Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de doden opgewekt.' Zijn geweten begint te spreken. Nu vertelt de evangelist Markus, hoe de grootste ooit van een vrouw geboren, aan zijn levens-einde is gekomen. Herodes werd bang, niet bedroefd. Bang is iemand die over de straf denkt. De dichter heeft gezongen: 'Geen zondaar zal het gewis verderf ontkomen, als in het gericht door God wordt wraak genomen.' Weet u wie er bedroefd was? Die moordenaar, die zich één, misschien wel meer keren, had vergrepen aan het leven van een ander. Dat was de droefheid naar

En als er een welgelegen dag gekomen was.

Markus 6:21a

God, die een onberouwelijke bekering tot de zaligheid werkt. De Heere zal Zijn eigen werk altijd kronen: 'Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.' Het gaat hier over Herodes Antipas, zoon van Herodes de Grote, de man van de kindermoord in Bethlehem. Deze Herodes was aanvankelijk getrouwd met een dochter van koning Aretas van Arabië. Maar niets nieuws onder de zon. Herodes uit onze tekst, verlaat zijn vrouw en Herodias, zijn schoonzuster, trekt met haar dochter Salomé bij hem in. Zoals in het oude testament, Izebel, koning Achab op-hitste om kwaad te doen, zo is het hier met Herodias. Het is een grote genade om eerlijk te zijn tegen de bedelaar, maar ook tegen de koning. Johannes mocht dat doen: 'Het is u niet geoorloofd de huisvrouw van uw broeder te hebben.' Wij mogen leven bij de lamp van Gods Woord en we schuiven de meest wezenlijke dingen vooruit. Levensgevaarlijk. Smijtegelt zei dat niemand het in het oordeel zwaarder zal hebben, dan uitstellers van hun beke-ring. Herodes vreesde Johannes zegt vers 20. Dat wil zeggen, hij achtte hem hoog. Hij heeft een troostprijs voor Herodias bedacht; naar de gevangenis met Johannes. Hij liet hem opsluiten in Macherus bij de Dode Zee. Onbegrijpelijk toch? Johannes had nog maar anderhalf jaar gepreekt. De koning hinkt op twee gedachten. De ene keer wil hij wel naar Johannes luisteren. Hij wil zelfs wel bepaalde dingen doen, of laten. Maar de andere keer

vindt hij de prijs te hoog. Als God met Zijn heilige Geest in ons leven komt, worden we, en dat is het grote verschil, lid van de strijdende Kerk. Er wordt, hoe moeilijk en zwaar ook, een strijd tegen de zonde geboren. Een welgelegen dag. Letterlijk staat er, een dag van aangename tijd. Herodias heeft een toegeschroeid geweten. Weg met die man. Ze heeft haar duivels plan gereed. Ze misbruikt haar dochter daarvoor, want tegen de gebruiken van die tijd gaat Salomé dansend de feestzaal in. Ouders ga voorzichtig met uw kinderen om. Probeer liefde voor de dienst van God bij te brengen. De koning heeft van haar dans genoten, ze mag nu vragen wat ze wil hebben. Ze vraagt het hoofd van Johannes de Doper. Wat een onbegrepen weg. Nooit in de tijd dat hij in de gevangenis zat is de Heere Jezus bij hem geweest. Johannes heeft gezegd: 'Hij moet wassen, ik minder worden.' Heere, gaat dat langs die weg? Hier zien we het leven van Gods gemeente. Diepten en hoogten. David had de belofte dat hij koning zou worden, maar moest klagen: 'ik zal nog een der dagen door de hand van Saul omkomen.' Als we pas op weg zijn naar het hemelse Sion, kunnen we van harte zingen: 'Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort.' Maar op weg naar de hemel is het eerst lopen, dan strom-pelen, dan kruipen en dan moeten we gedragen worden. Dan is het niet meer mijn bekering, maar alleen vrede door het bloed des kruises. In de gevangenis is de beul binnengestapt. Geen voorbereiding, geen gebed, zo in de eeuwigheid. Het was voor Johannes, kort gestreden, vroeg gekroond. Herodes viel in ongenade en werd verban-nen naar Frankrijk. Salomé is door het ijs gezakt tot haar hoofd, waarna een grote ijsschots haar hoofd van het li-chaam scheidde. Wanneer Johannes is gestorven gaan zijn discipelen naar de Heere Jezus. Zo wijst in het geestelijk leven de wet wel de kwaal aan, maar het evangelie spreekt van het middel ter ontkoming. Verlaat de slechtighe-den en leef!

Inhoud

- 1 Een welgelegen dag
- 2 Ziekten in de Bijbel (2): Preventieve zorg
- 3 Bijbelstudie: De Heilige Geest (2)
- 4 De verjaardag van onze koningin
- 4 'Zo doet men onberekenbaar veel schade...'
- 5 Even maar...
- 6 De prediking van de eenvoudige Heidelberger (2)
- 7 Gods voorzienigheid en onze verantwoordelijkheid (2)
- 8 Bijbelse regels voor het ambt (2)
- 9 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 11 Kerkdiensten

Preventieve zorg

*Vervolg van artikel (1) van 27-12-12.
Met excuses dat dit tweede deel niet
eerder geplaatst is.*

v. A.

*'De vreze des HEEREN vermeerdert de
dagen, maar de jaren der goddelozen
worden verkort'.*

Spreeken 10:27

Van aspirine tot vaccin

In het vorige artikel zagen we dat we middelen mogen gebruiken om ervoor te zorgen dat we niet ziek worden. Hoever mogen we hierin gaan? Mogen we aspirine gebruiken om een herseninfarct te voorkomen? Mogen we medicijnen gebruiken tegen een te hoog cholesterolgehalte en hoge bloeddruk om een hartinfarct te voorkomen? Mogen we rondom een operatie een bloedverdunner gebruiken om een longembolie te voorkomen? Ik denk dat niet veel lezers daar moeite mee zullen hebben.

Mogen we ons vaccineren tegen infectieziekten? Wie een beetje de geschiedenis van onze gemeenten kent, weet dat dit vraagstuk een stuk gevoeliger ligt. Aanvankelijk werd vaccinatie algemeen afgewezen als vooruitlopen op Gods voorzienig beleid. Ds. A. Vergunst was het die voor het eerst in 1978 in De Saambinder wees op een persoonlijke verantwoordelijkheid in dezen. 'Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd' (Rom:14:5b).

Prenatale diagnostiek

We kunnen ook denken aan de prenatale diagnostiek. Een vruchtwaterpunctie en een vlokentest wijzen we resoluut af omdat de achterliggende reden bij een gevonden afwijking de

mogelijkheid van abortus provocatus suggereert. Bij een zwangerschap is het ook mogelijk om middels een echo informatie te krijgen over de foetus, bijvoorbeeld als de harttonen niet goed hoorbaar zijn, of bij een groeiachterstand.

Verder is het in Nederland de gewoonte om rond een zwangerschap van 20 weken een echo te maken waarbij de aanleg van alle organen gescreend wordt. Mocht hierbij een afwijking gevonden worden, dan kan alsnog besloten worden tot abortus provocatus. Dit is een aangrijpende gedachte.

Een andere reden zou kunnen zijn om bij een gevonden afwijking in het ziekenhuis te bevallen. Veel zwangere vrouwen, ook onder ons, laten deze echo maken. Toch denk ik dat we best de verloskundigen mogen bevragen op het nut van deze echo. Ik zou in overweging willen geven dat het een goede keus kan zijn dit soort echo's niet te laten verrichten.

Chromosoom- en genenonderzoek

Een ander voorbeeld van preventieve geneeskunde is onderzoek naar chromosoom- en genafwijkingen in bepaalde families. Ter illustratie noem ik een aantal aandoeningen met de daaraan verbonden mogelijkheden en keuzes die gemaakt kunnen worden. Ik beschrijf het slechts beknopt, zonder ethische doordenking. We kunnen bijvoorbeeld denken aan de Ziekte van Huntington. De wetenschap drager van deze ziekte te zijn, kan een grote psychische belasting geven, maar kan ook leiden tot het besluit om een zwangerschap te voorkomen om het nageslacht hiermee niet te belasten. Bij negroïden en Hindoestanen komen nogal eens aandoeningen van de rode bloedcellen voor, zoals sikkelcelziekte of thalassemie, met soms een ernstig gecompliceerd ziekteverloop bij de kinderen en een korte levensverwachting. De wetenschap dat man en vrouw drager zijn, leidt nogal eens tot geboorteregulatie. De voorbeelden van erfelijke aandoeningen zijn met vele uit te breiden. Wie kent niet de reden van de hielprik bij de pasgeboren baby's?

We kunnen ook denken aan borstkanker bij vrouwen op jonge leeftijd. Bij hen bestaat een indicatie tot onderzoek naar een BRCA genafwijking. Dragerschap van dit gen geeft een zeer hoog risico tot kanker in de andere borst en de eierstokken. De oncoloog kan adviseren om ter preventie over te gaan tot amputatie van de andere borst en eierstokverwijdering. Een ingrijpend besluit! Ook eventuele zussen hebben een sterk verhoogd risico op borstkanker.

Menselijk genoom

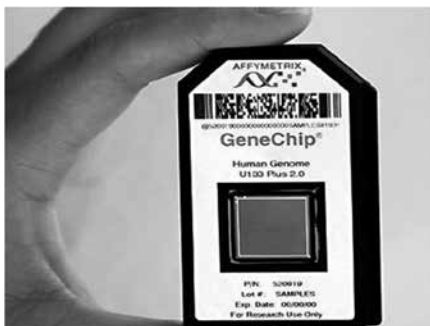
Tenslotte wil ik nog het menselijk genoom noemen. Dit is een gedetailleerde genenkaart waarop het erfelijkheidsmateriaal van de mens zichtbaar is gemaakt. Het menselijk genoom bevat een lange reeks van drie miljard "DNA letters". Na 13 jaar hard werken is in 2003 voor het eerst het menselijke genoom geheel in kaart gebracht. Het project heeft 3 miljard dollar gekost.

Bill Clinton, een van de vorige presidenten van de Verenigde Staten, spreekt over 'de meest wonderbaarlijke kaart die de mens ooit heeft gemaakt'. Een andere uitspraak van hem luidt: 'Deze grootste kennis brengt de mens de mogelijkheden tot een geweldige nieuwe vorm van genezen. Genoomwetenschap zal een enorme impact hebben op onze levens en nog meer op dat van onze kinderen. Het zal een revolutie teweegbrengen in de diagnostiek en preventie, en behandeling van de meeste, zo niet alle menselijke ziekten mogelijk maken'.

Ook Tony Blair, de vorige premier van Engeland, heeft hooggespannen verwachtingen: 'Het is een doorbraak die de weg opent naar een grote verbetering in de behandeling van kanker en erfelijke ziekten, en dat is nog maar het begin'.

De ontwikkelingen gaan inderdaad razendsnel. In 2007 kreeg Nobelprijswinnaar James Watson zijn menselijk genoom op DVD. Er was twee jaar over gedaan, voor een bedrag van 1 miljoen dollar. Watson stelde bijna zijn hele genoom ter beschikking van de wetenschap. Eén gen wilde hij niet openbaar maken, omdat met dit specifieke gen aangetoond kan worden of iemand risico loopt op de ziekte van Alzheimer. Dat wilde hij niet weten. In 2010 kon het menselijk genoom worden vastgesteld in twee weken, voor 10 duizend euro. In 2012 was de prijs nog maar duizend euro.

Via de kennis van het menselijk genoom wordt het mogelijk om te voorspellen of een bepaald medicijn bij ie-

mand zal gaan werken. In toenemende mate zullen we een 'behandeling op maat' gaan krijgen. Onnodige behandelingen kunnen dan achterwege worden gelaten. Het wordt zelfs mogelijk de te verwachten kwaliteit van leven en zelfs de levensduur te voorspellen. Welke ziekten kan iemand verwachten? Op welke leeftijd krijgt iemand borstkanker? Krijgen we naast het bevolkingsonderzoek naar borstkanker en darmkanker in de nabije toekomst ook de genoomscan waarmee genenchips te maken zijn? Zomaar wat vragen, die met zeer vele uit te breiden zijn.

Beste preventie

U voelt wel dat het er met de toename van de mogelijkheden van preventieve middelen niet gemakkelijker op is geworden. Hoe waar is het woord van de wijze koning Salomo: 'Die wetenschap vermeerdert, die vermeerdert smart' (Pred.1:18b). De kanttekening luidt: 'Die veel weten wil, die heeft ook veel bekommernis'. Het gevaar is dat we uiteindelijk terechtkomen in een soort *berekeningsgeneeskunde* waarin we alles gaan geneticaliseren.

Moeten we dan maar weer verlangen naar de situatie van de Middeleeuwen? Nee, dat hoeft niet. Naar één ding zou ik wel terugverlangen. Men leefde in die tijd veel meer bij het "memento mori". Ik vrees dat we dat besef voor een heel groot deel zijn kwijtgeraakt. Dat heeft zeker ook andere oorzaken dan gebruik van preventieve middelen. Maar toch!

Er zou nog veel over te schrijven zijn. Toch doe ik dat niet. Laten we Spreuken 3:5 er maar naast leggen. Daar staat zo heel eenvoudig: 'Vertrouw op den HEERE met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet'.

Wat zou nu het beste voorzorgsmiddel tegen ziekten zijn? Dan wijst de Bijbel op de gehoorzaamheid aan Gods Wet. We spreken toch over Zijn heilzame geboden? 'Och, dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren!' (Ps.119:5). Maar hoe zal dat toch kunnen? Zouden we dan Jezus Christus niet moeten benodigen, Die in dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid Gods Wet heeft vervuld? Als we zo afhankelijk mogen zijn van dé Wetsvolbrenger, dan mag er ook de kinderlijke vreze des Heeren zijn. En toch wel wonderlijk... in die weg wil de Heere de dagen vermenigvuldigen en zelfs jaren aan het leven toevoegen (Spr. 9:11).

(slot)

Capelle aan den IJssel, H.J. Agteresch

DE HEILIGE GEEST

2

De Geest Zijns monds

*'Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt,
en door den Geest Zijns monds al hun heir'.*

Psalm 33:6

Uit deze woorden in Psalm 33 blijkt dat de Heilige Geest samen met de Vader en de Zoon de Auteur is van de schepping van alle dingen. Maar wanneer hier gesproken wordt over "de Geest Zijns monds", dan ziet dat met name op de adem, op het leven dat bij God vandaan komt.

Duidelijk is dat ook als we lezen in Genesis 2:7: 'En de HEERE God had den mens geformeerd uit het stof der aarde en in zijn neusgaten geblazen den adem des levens; also werd de mens tot een levende ziel'.

Al het leven op deze wereld komt bij de scheppende God vandaan. Wanneer Hij de adem inhoudt, zijn we er niet meer. Maar dat leven geldt niet alleen het natuurlijke leven. Dat geldt ook het geestelijk leven. Alle ware geestelijk leven komt alleen maar voort door de werkingen van Gods Geest. De apostel zegt daarvan in 2 Korinthe 3:6: 'Die ons ook bekwaam gemaakt heeft om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend'.

Het Evangelie is in de hand des Geestes een kracht Gods tot de zaligheid. Een zondaar die van nature dood ligt in de zonden en de misdaden wordt levend gemaakt door Gods Geest. Er wordt -met eerbied gesproken- door de Geest Zijns monds leven geblazen in de geestelijke neusgaten. Zodat die mens geestelijk gaat leven en levensteken mag voortbrengen.

In het hart van zo'n mens gaan heel andere dingen leven dan voorheen, en uit de mond van zo'n mens komen hele andere dingen voort dan vroeger. Zoals de apostel ervan spreekt in 1 Korinthe 2:13: 'Dewelke wij ook spreken, niet met woorden die de menselijke wijsheid leert, maar met woorden die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen met geestelijke samenvoegende'.

Weten wij ervan dat die levendmakende adem van Gods mond in ons leven is gekomen? Kennen we iets van dat spreken van de woorden die de Heilige Geest leert?

Ermelo, ds. P. Melis

De verjaardag van onze koningin

Op 31 januari mag koningin Beatrix haar verjaardag gedenken. We willen haar daarmee van harte feliciteren. Zij mag de leeftijd van 75 jaar bereiken. Heel veel werk mag door haar nog gedaan worden. Deze vitaliteit is opmerkelijk bij alle verdriet en teleurstelling. Het jaar 2012 is niet gemakkelijk geweest. Drie jaar geleden zei ze zo treffend dat ogen die gevuld zijn geweest met tranen anders zien. Tranen zijn er geweest in de koninklijke familie. In het bijzonder denken we aan de zeer ernstig beschadigde gezondheid van Friso. Ook zijn vrouw Mabel maakt een moeilijke tijd door. De Heere moge haar en de kinderen sterken. Ook voor onze koningin moeten deze omstandigheden heel aangrijpend zijn. Het missen van haar man zal bijzonder worden gevoeld. Door deze tranen zullen haar ogen anders zien. We hopen dat onze vorstin met geloofsogen mag zien! Dan heeft het aardse verdriet, hoe aangrijpend ook, niet het laatste woord. Geloofsogen zien over alle aardse zorgen heen. Daarvan zijn voorbeelden in het geslacht van Oranje. Die zegen wensen wij onze koningin van harte toe. De Heere is ook nu nog Dezelfde. Zou er voor Hem iets te wonderlijk zijn? 'Des konings hart is in de hand des HEEREN, als waterbeken; Hij neigt het tot al wat Hij wil' (Spr. 21:1). Daarmee worden het volk én onze koningin gezegend. Laat dit in onze bede voor het koninklijk huis een plaats hebben!

Namens de redactie,
ds. C. Neele

'Zo doet men onberekenbaar veel schade...'

Prinses Margriet begon haar leven in ballingschap. Toen ze - op 19 januari 70 jaar geleden - werd geboren, woonde haar moeder in Canada, terwijl haar vader meestentijds in Engeland verbleef. De wijze waarop bij haar geboorte werd stilgestaan, zorgde voor afkeurende reacties.

De derde dochter van prinses Juliana en prins Bernhard werd in de Canadese hoofdstad Ottawa geboren. De ziekenhuiskamer was tijdelijk extra-territoriaal verklaard. Daardoor kreeg het prinsesje de nationaliteit van haar ouders en niet die van Canada. Ze werd vernoemd naar de bloem die één van de symbolen van het verzet tegen nazi-Duitsland was.

Langs illegale weg drong het nieuws snel in Nederland door. Tot ergernis van de Duitsers werd in de kerken openlijk dankzegging gedaan. Ds. H.C. Touw schreef in zijn standaardwerk "Het verzet der Hervormde Kerk" over het optreden van de bezetter: 'De jaren 1942 en 1943 zouden de jaren worden van de hevigste aanval op de Kerk en haar dienaren'. De bezettende macht tolereerde steeds minder.

Werd het gebed voor het vorstenhuis door de Duitsers afgekeurd, een andere reactie op de geboorte van het prinsesje kreeg juist vanuit kerkelijke kring commentaar: in New York werd een groot Oranjefeest gehouden, met meer dan 1500 gasten. Er klonk vrolijke muziek en 'gedurende het bal daalden plotseling ontelbare oranje-ballonnetjes op de dansende menigte neer, welke verrassing de feeststemming nog verhoogde. Tot diep in de nacht is er met animo feestgevierd', citeerde de Banier der Waarheid, het blad van onze Amerikaanse gemeenten, een krantenbericht.

De redactie van de Banier der Waarheid voegde eraan toe: 'Wel mag het ons bedroeven dat in deze donkere dagen, nu zovele duizenden in rouw en droefheid zijn gedompeld, nu God uit de hemel Zijn rechtvaardige toorn over Nederland en het Oranjehuis zo duidelijk uitgiert, en ook ons land (de

Verenigde Staten) in die toorn op bittere en pijnlijke wijze wordt bezocht, zovele honderden van onze landgenoten zich zo aan wereldse muziek, gezang en dans hebben overgegeven'.

Oorlogsgeweld

Het was ingrijpend genoeg wat er in die maand gebeurde. Hitler vaardigde op 13 januari een decreet uit met aanwijzingen voor de totale oorlog waarin hij het Duitse volk meesleepte. De Duitsers en de Russen waren verwikkeld in de bloedige Slag om Stalingrad. In Afrika leverden de Duitsers slag met de Britten en de Fransen. De nazi's waren nog lang niet verslagen, en de Japanners evenmin. Nederland kreeg in die januarimaand opdracht tienduizenden mannen voor dwangarbeid in Duitsland te leveren. In Kamp Vught arriveerden die maand de eerste Joodse gevangenen.

En dat waren nog maar enkele berichten in een stroom van leed. Onder die omstandigheden was zo'n feest wel heel ongepast, stelde de redactie van de Banier der Waarheid bedroefd. 'Zo moet men het vlees uitleven, en verhardt men zich in het midden der ellende. Zo doet men onberekenbaar veel schade aan het Oude Vaderland en het in ballingschap verkerende Huis van Oranje. Ach! dat het ganse Nederlandse volk in vereniging met

Prinses Margriet neemt al vele jaren een gewaardeerde plaats in als rechterhand van koningin Beatrix.

het Amerikaanse volk de Heere mocht achteraan klagen als Israël ten tijde van Samuël, en in droefheid en rouw uitroepen: Wij hebben tegen de Heere gezondigd!

Voorbede in vrijheid

Het duurde nog meer dan twee jaar voordat Nederland de vrijheid én zijn koninklijke familie terugkreeg. De tekst op een monument in Teuge

herinnert daaraan: 'Op dit vliegveld betraden op 2 augustus 1945 Hune Koninklijke Hoogheden prinses Juliana en de prinsesjes Beatrix, Irene en Margriet voor het eerst de vaderlandse bodem na een gedwongen verblijf in Canada gedurende de oorlogsjaren 1940-1945'.

Voor prinses Margriet was het de eerste keer dat ze voet op Nederlandse grond zette, nog wel nabij de stad

waar ze later met haar gezin zou wonen. Ze neemt al vele jaren een gewaardeerde plaats in als rechterhand van koningin Beatrix. De voorbede voor het vorstenhuis zoals die tijdens de oorlogsjaren illegaal - en niet altijd ongestraft - plaatshad, mag nu wekelijks in vrijheid een plaats in het ambtelijk gebed hebben.

Scherpenzeel,

L. Vogelaar

Even maar...

Doodschuldig

We zeggen het zo gemakkelijk. Maar toch is het aangrijpend waar: wij allen zijn des doods schuldig, we zijn het leven niet (meer) waard, we zijn nu al gescheiden van God, straks scheidt ons lichaam van onze ziel. We hebben zelfs de eeuwige onherroepelijke scheiding van God en Zijn gunst *verdiend*. Kunt u dat ook zo onbewogen aanhoren? De drievoudige dood verdiend. Heeft uw ziel daar wel eens hartelijk 'amen' op gezegd?

Wat is toch de reden dat we doodschuldig zijn? Laten we luisteren naar Gods Woord:

'Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden, want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt' (Gen. 9). Dat is niet schaduwachtig, niet ceremonieel, niet oudtestamentisch, dat is een blijvend gebod des Heeren. Dus wie zijn medeschepsel het leven (be)neemt, is zélf niet waard nog langer te leven. De Schepper en Onderhouder van het leven heeft het zesde gebod gegeven als een beschermend schild over het leven van ons en onze naaste. En dat geldt iedere naaste, in de moederschoot, met beperkingen, ontluisterd of hoe dan ook. De waarde van elk mensenleven is ontzaglijk groot. Ook al heeft elk mens zich van de Levensbron losgescheurd. De genadetijd van iedereen is heel kostbaar. Zijn dagen zijn door Gód bepaald en worden dus door Hem geteld. Ons levens-

einde én dat van onze naaste. Daar dienen wij met onze bezoedelde zondaarshanden af te blijven. Doen we dat niet, dan betekent dat het einde van ons eigen leven. Dan verandert het beschuttende schild van Gods gebod in een dreigend zwaard. Het zwaard, dat volgens de vier verwijsteksten onder de uitleg van het zesde wetswoord - onder antwoord 105 (d) in de HC - door de overheid zorgvuldig gehanteerd moet worden. Of willen wij barmhartiger zijn dan de barmhartige God Zelf? Doodslag betekent Bijbels gezien voor een ieder zeker: *onze* dood!

Wat is doodslag eigenlijk? Beter gevraagd, wat houdt *God* voor een doodslag? Wanneer we bewaard worden voor de daad van doodslag, staan we dan niet schuldig aan het zesde gebod? O nee. Want de Heere ziet in ons hart het prilste begin van doodslag dat voor anderen verborgen is. We lezen in de HC antwoord 106: God houdt nijd, haat, toorn en wraakgierigheid voor een doodslag. Dat is dus ook onze jaloersheid. Als we het niet kunnen hebben dat het iemand goed gaat, of als de ander meer talenten heeft. Dat gunnen we onze naaste niet. Maar... Gods alziende ogen brengen dit schijnbaar onschuldige begin van de doodslag naar boven. Hij zegt: Daar heb Ik een heilige afkeer van, dit haat Ik, dit duld Ik niet. Sterker nog: dit houd Ik al voor doodslag (slot antwoord 106).

Als dát al zo is, dan is toch *zeker* ook een doodslag in Gods ogen

wat erop volgt: de verdere rijping van de misdadige vrucht zoals haten, toornen, in boosheid ontsteken en belust zijn op wraak. Dan wachten we op een gelegenheid om de ander iets betaald te zetten. Wij vergoelijken dit kwaad vaak en praten het goed. We koesteren het zelfs. Maar Gód houdt dit voor een doodslag.

Ineens zit - niet de kerker - maar de kerk vol moordenaars! En een doodslager zal het Koninkrijk der hemelen niet beërven. Wat erg dat we dat zo gewoon vinden. Dat we rustig door leven. Terwijl we het leven niet meer waard zijn, we hebben alles verzondigd. Hoeveel mensen hebben we in gevoelen en gedachten al vermoord?

Als we zouden horen, dat de wereld van de kerk zegt: daar zitten oplichters (achtste gebod) en hoerenlopers (zevende gebod), dan zouden we ons dat nog wel aantrekken. Maar wanneer men zegt: 'Die kerkmensen leven in haat en nijd', wat doet ons dat dan innerlijk? Is het u tot troost dat het eenmaal geklonken heeft: 'Hij is des doods schuldig'? (Matth. 26:66) Christus was het niet waard langer te leven. Met 33 jaar werd er rechterlijk een einde aan Zijn leven gemaakt. Waarom zou de Middelaar met de doodslagers gerekend zijn? Waarom hing Hij zelfs als de ergste kwaaddoener in het midden, tussen hemel en aarde? Zegt dat u iets? De heilige vinger van Gods gebod wijst...

v. A.

De prediking van de eenvoudige Heidelberg

We kunnen ons afvragen of gedrukte preken uit het verleden letterlijk zo zijn uitgesproken zoals wij ze in druk voor ons hebben. Van de gedrukte catechismuspreken van Smytegelt weten we dat deze een - vrijwel - letterlijke weergave zijn van wat hij uitsprak. Bekend is dat enkele gemeenteleden zijn preken in steno opnamen. Onder andere een zekere Maria Boter heeft dat gedaan. En volgens informatie van tijdgenoten is dat op een heel precieze manier gebeurd.

Bij uitgaven van andere oudvaders is dat anders. Zo schrijft de 18^e eeuwse predikant De Frein dat 'deze myne oefeningen in vele opzigten zeer kort zyn, beide en in de stellige Waarheden en in de Toepassingen'. Deze Middelburgse predikant benadrukt zelf dat vooral in de toepassingen de preken veel uitvoeriger waren toen ze door hem uitgesproken werden.

Indeling en opbouw

De in druk verschenen verklaringen van de catechismus van onze ouden bevatten meestal 52 preken. Veelal zullen ze ook in één kalenderjaar de hele catechismus bepreken hebben. Toch waren er ook heel wat predikanten die meer preken gebruikten om de hele catechismus door te nemen. Zo werden er vaak één of zelfs enkele inleidende preken gehouden eer dat men met Zondag 1 begon.

De genoemde De Frein sprak kennelijk twee inleidende oefeningen uit, één over "Theologie en religie" en één over "de leer van de Heilige Schrift". Men plaatste als het ware de behandeling van de catechismus in het bredere verband van de leer die naar de godzaligheid is. En men had daardoor meteen aandacht voor zaken die in de catechismus zelf niet zo nadrukkelijk en afzonderlijk ter sprake komen.

Het is dr. A. Baars opgevallen dat met name Zondag 12 (over Christus en over de christen) en Zondag 22 (over de opstanding van het lichaam en over het eeuwige leven) vaak gesplitst zijn. Men vond er kennelijk teveel

stof en ook te belangrijke stof in zodat men dit niet allemaal in één keer wilde doornemen.

Bij de meeste catechismuspreken uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw is er een soort voorafpraak vanuit een passende Bijbeltekst. Ook wordt in de preek veelal de Schrift uitvoerig aan het Woord gelaten.

Indertijd hadden de Arminianen het niet zo op de Heidelberg en waren ook nogal eens nalatig als het om de catechismusprediking ging. Zij voerden wel als argument aan dat het om de Schrift moest gaan en niet om een menselijk leerboek. We weten dat ze in feite afwijking in de leer voorstonden en daarom een afkeer van de catechismus hadden. De in de catechismus gegeven samenvatting van de hoofdzaken van Gods Woord stond hen niet zo aan.

Nu is het opmerkelijk dat veel van onze gereformeerde vaders dit bezwaar van de zijde van de Arminianen in de praktijk op deze wijze zichtbaar hebben ontkracht.

In de preekstijl van onze ouden is het een vaste lijn dat met een inleiding wordt begonnen. Vervolgens is er de verhandeling. De te behandelen stof wordt verklaard, dogmatisch en Schriftuurlijk. Daarna is er een min of meer breedvoerige toepassing. Daarin komen de persoonlijke en bevindelijke leringen, en ook de vermaningen en raadgevingen naar voren.

Positief leerstellig

Je zou verwachten dat juist de catechismuspreken aanleiding geven tot polemiek. Toch merkt dr. Baars op dat dit in de 17^e en 18^e eeuw niet in sterke mate het geval was. Men duidde de dwalingen van Rome, Remonstranten en Socinianen betrekkelijk kort aan en weerlegde deze eveneens zakelijk. In de 19^e, 20^e en begin 21^e eeuw zijn de polemische gedeelten veel uitvoeriger. Dan is er met name ruime aandacht voor de afwijzing van opkomende dwalingen van het modernis-

me. We moeten daarbij denken aan zaken als de autoriteit van de Schrift, het wegreken van wonderen, de miskennis van de zondeloosheid en goddelijkheid van Christus en dergelijke afwijkingen op wezenlijke punten.

Strijdpunten die er in de tweede helft van de 17^e eeuw in de vaderlandse kerk waren tussen met name Voetianen en Coccejanen krijgen zeker wel aandacht in de catechismuspreken. Maar, je zou zeggen: op gepaste wijze. Coccejus en zijn volgelingen dachten op verschillende punten anders dan Voetius en zijn volgelingen. De laatste vormden de gereformeerde hoofdstroom. Zo meende Coccejus dat de rechtvaardiging onder het Oude Testament minder helder en de zekerheid ervan meer verhuuld was dan onder het Nieuwe Testament. Ook zagen de Coccejanen het vierde gebod vooral oudtestamentisch en wezen ze een strenge, min of meer puriteinse zondagsopvatting af.

In de preekstijl van onze ouden is het een vaste lijn dat met een inleiding wordt begonnen. Vervolgens is er de verhandeling. Daarna is er een min of meer breedvoerige toepassing.

Opvallend is dat deze verschillen bij sommige Coccejanen wel behoorlijke aandacht krijgen. Anderen van deze stroming matigen daarentegen de verschillen juist. Bij de Voetianen krijgt het meer dogmatische verschil inzake de rechtvaardiging in de catechismuspreken naar verhouding niet heel veel aandacht. De praktische invulling van de heiliging van de dag des Heeren daarentegen krijgt bij hen wel veel aandacht.

In het algemeen zijn de volgelingen van Voetius wel stellig in het uitdragen van hun gedachten. Zij staan er voor de lijnen vanuit Schrift en belijdenis helder uit te dragen.

(wordt vervolgd)

"De eenvoudige Heidelberg...!"; dr. A. Baars; Apeldoornse studies nr. 59; 73 blz.; € 9,95; te bestellen via bestellen@tua.nl of de boekhandel.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

Gods voorzienigheid en onze verantwoordelijkheid

Algemeen en historisch

In de lange tijd van de middeleeuwen was formeel de leer van Augustinus de officiële leer van de kerk. Toch bleef de leer van Pelagius voortwoekeren. Dat leidde tot het semi-pelagianisme, een vermenging van Augustinus' en Pelagius' opvatting. De leer van het synergisme kwam op. Dat wil zeggen: God en de mens werken samen in de uitvoering van alle dingen. Gods besluiten zijn tot stand gekomen door Zijn voorwetenschap. In het semi-pelagianisme zien we een prijsgeven van Gods absolute soevereiniteit ter wille van de vrije wil van de mens.

Dan komt de Reformatie. De leer van de voorzienigheid wordt weer helder geleerd, zoals Augustinus had gedaan. Luther sprak over de voorzienigheid vooral vanuit een beleefd geloof. Hij handhaafde Gods soevereiniteit en wilde niet weten van de vrije wil van de mens. Het wonder zag hij in alle dingen. Dat het koren uit de aarde spruit, is een even groot wonder als dat God manna uit de hemel laat regenen. Gods voorzienigheid gaat ook

God gebruikt instrumenten. Die instrumenten hebben, als ze redelijke schepselen zijn, een eigen verantwoordelijkheid.

over de zonde. Hij bestuurt ze, maar is geen Auteur van de zonde.

Calvin sprak over Gods alomtegenwoordige kracht in de voorzienigheid. Gods voorzienigheid is niet een toezien, maar een doen, een actieve daad Gods. Het is niet slechts een kracht die Hij in de schepping legt, maar een besturen en regeren van elke werkzaamheid. God gebruikt daarvoor instrumenten. Die instrumenten hebben, als ze redelijke schepselen zijn, een eigen verantwoordelijkheid. Ze zijn geen stokken en blokken, maar als tweede oorzaken verantwoordelijk. Hierin gaat Calvin in de lijn van Augustinus.

Calvin wees erop:

1. Dat we ons ootmoedig dienen te onderwerpen aan Zijn wil en leiding.
2. Dat we ons niet mogen onttrekken aan het gebruik der middelen, door Hem geschonken om het werk der voorzienigheid te dienen. Hier treedt later een verschil op tussen de Kuyperianen en de Ledeboerianen en kruisgezinde groeperingen.
3. Dat we hebben te gehoorzamen aan Zijn geopenbaarde wil. Een moordenaar kan niet ongestraft blijven omdat hij door zijn daad Gods raad uitvoerde.

Duidelijk zien we in onze belijdenisgeschriften de leer van Calvin verder ontwikkeld. Ook zien we daarin de strijd met de dopersen, die een tegenstelling maken tussen natuur en genade.

We gaan daar nu niet verder op in. Wel moeten we opmerken dat in onze belijdenisgeschriften door onze vaders de leer van de voorzienigheid in zeer nauw verband is gebracht met de praktijk der godzaligheid.

En ook moet het ons opvallen dat de leer der voorzienigheid is vastgemaakt aan de leer der verlossing en dus niet op zichzelf staat. Duidelijk zien we dat in Zondag 9: Hij Die onderhoudt en regeert, is om Zijns Zoons Christus' wil mijn God en mijn Vader.

Zo stellen onze vaders de voor-

zienigheid in het rechte licht. Alles moet de uitverkorenen medewerken ten goede; alles is aan de verlossing dienstbaar; geen schepsel zal ons scheiden van de liefde van Christus. Het is dus geen wijsgerig systeem of een dorre theologische beschouwing, maar een kinderlijke belijdenis.

We zien na de Reformatie dat onder de remonstranten de leer van Pelagius weer opbloeit. Men komt tot de leer van de middelen, die aan de besluiten Gods vooraf ging en het voorwaardelijk-toekomstige tot inhoud heeft.

Bijvoorbeeld: Toen Jona predikte, wachtte God af wat de uitwerking zou zijn. Hij had besloten wat Hij in elk afzonderlijk geval doen zou en voerde zijn besluit uit, naar dat de mensen in Ninevé kozen. Hier wordt dus de vrije wil van de mens weer op de troon gezet.

In de tijd van de verlichting werd de leer van de voorzienigheid openlijk bespot. Een zeker professor zei: 'Krankheden hebben wij al lang begrepen. En toen wij ze konden verklaren, konden wij meteen ze bestrijden. Men heeft de pokziekte een gesel Gods genoemd, maar wij zijn gekomen en hebben de gesel genomen uit Gods hand en nu wordt ons mensengeslacht veel minder daardoor geëgeld'.

Dit triomfalistische denken verwerpt de bijbelse belijdenis van de voorzienigheid en zegt in het hart: Er is geen God.

In de tijd na de Afscheiding wordt in de afgescheiden kerken, en ook bij de dolerenden - de vroegere Gereformeerde Kerken - de leer van de voorzienigheid formeel zuiver gehandhaafd. Echter in de praktische beoefening ervan zien we de wegen uiteen gaan.

De Kuyperianen hebben een optimistische cultuuropvatting: de leer van de algemene gratie, waarin ze alle middelen, ook voorbehoedsmiddelen, zien als van God in de schepping ons gegeven en dus geoorloofd, ja zelfs verplicht om te gebruiken.

Daarnaast is er de opvatting van de bevindelijk gereformeerden, te vinden in de kruisgezinde kerken van de Afscheiding en onder de Ledeboerianen, die het gebruik van voorbehoedsmiddelen in strijd achten met het geloof in Gods voorzienigheid. Daar vindt men het recht kinderlijk vertrouwen en het onvoorwaardelijk

zich overgeven in de hand des Heeren. Het leven uit de Vaderhand en het zich overgeven aan die Vaderhand. Dit laatste standpunt heeft buiten onze kring veel onbegrip gevonden. De Kuyperianen beschuldigden onze gezindte van valse mystiek en lijdelijkheid, en denken dat we Gods oordelen maar als een soort noodlot over ons laten komen. Het heeft geleid tot haat en spot bij de wereld. Denk aan Elspeet en de poliokwestie rond ds. C. Wisse in de jaren zestig van de vorige eeuw.

Men heeft getracht door gewetensdwang onze groepering tot andere gedachten te dwingen. Ds. G.H. Kersten heeft zich tegen deze gewetensdwang krachtig verzet. Door het werk van onder meer ds. A. Moerkerken heeft men nader kennis genomen van onze standpunten en is er een bepaalde tolerantie ontstaan. Van die tolerantie moeten we ons niet al te veel voorstellen. Voor velen blijft ons standpunt een doorn in het oog en wellicht beleven wij nog de tijd dat het dunne vliesje van de tolerantie breekt.

Vandaag zien we dat in onze gezindte bij velen het levende geloof óf geheel ontbreekt en enkel de vorm is overgebleven, óf dat het levende geloof op een zeer laag peil staat, óf dat het oude bevindelijke geloofsleven plaats heeft gemaakt voor een oppervlakkig, zelfverzekerd schijngeloof.

Het gevolg van deze ontwikkeling is dat velen zich afkeren van het oude standpunt van de bevindelijk gereformeerden en zich conformeren aan het Kuyperiaanse standpunt. Vele anderen, die wel blijven bij het oude standpunt, doen dat veelal vanuit een Rechabitische gehoorzaamheid aan het gezag van het voorgeslacht. Ook zijn er die bij het standpunt van de afwijzing van voorbehoedsmiddelen blijven uit een hoogmoedig-wettisch motief, of enkel om in de eigen kring geaccepteerd te blijven.

De eerlijkheid gebiedt ons te zeggen dat slechts weinigen vanuit een waar levend geloof en kinderlijk vertrouwen hun leven en levenslot onvoorwaardelijk in Gods hand kunnen stellen.

Deze ontstane tweedeling heeft in de achter ons liggende jaren in eigen kring hoge discussies doen oplaaien. Vaak gepaard gaande met liefdeloze veroordelingen over en weer. Momenteel is er een minder starre, een mildere verhouding tussen voor- en tegenstanders van onder andere verzekeren en vaccineren. Mijns inziens

is dat het gevolg van het feit dat de groep die bij het oude standpunt wil blijven, een minderheid is gaan vormen. Velen zijn in de loop van de tijd stilzwijgend overgegaan naar het standpunt van dr. Kuyper.

De tijd dat vooral de kerkelijke leiders binnen de reformatische kerken onze gezindte in zijn geheel wilden behouden bij het standpunt van het voorgeslacht, is mijns inziens voorbij. Enerzijds omdat onder die kerkelijke

leiders de standpunten ook aan het verschuiven zijn. Anderzijds omdat men ging inzien dat de basis, waardoor dat standpunt gedragen werd, namelijk het kinderlijke geloofsvertrouwen, zo ver geweken is dat een opdringen ervan slechts kan leiden tot een holle vorm of een wettisch harnas.

(wordt vervolgd)

Stolwijk,

ds. G. Hoogerland

2

Bijbelse regels voor het ambt

Geacht of geminacht - ambtsdragers en gezag

Er zijn bijbelse regels rond het ambt en de omgang tussen ambtsdragers en gemeenteleden. God gaf de kerkelijke ambten na Christus' hemelvaart: Hij 'heeft de mensen gaven gegeven' (Ef. 4:8). Die gaven bestaan in personen. Deze dienaren heeft Christus tot Zijn dienst geroepen om de gemeente te bouwen. Hij verleent hen gezag. God wil in Efese 4 de tegenwerpende vraag voorkomen, schreef Calvijn, of 'de gemeente niet kan opgericht en behoorlijk geordend worden zonder hulp der mensen?' Nee dus. God wil het zó.

Johannes adresseerde zijn brieven in de Openbaring aan de opzieners van de gemeente en spreekt dan over engelen of sterren (Openb. 1:20). Zij hebben een hoge plaats en droegen de sleutelen des hemelrijks (Matth. 16:10). Zij zijn in zichzelf zwak, maar God voert door hen Zijn voornemen uit, schreef Wilhelmus à Brakel.

De ambten functioneren 'tot volmaking der heiligen, tot opbouw van Christus' lichaam' (Ef. 4:12). L. Floor, gereformeerd theologisch hoogleraar uit Zuid-Afrika, geeft het woord "toerusting" als alternatief voor "volmaking". Het Griekse woord werd in de tijd dat de Bijbel ontstond ook gebruikt voor uitrusting van schepen, of als militaire term voor de oefening van het leger.

De ambtsdrager heeft als taak 'de lidmaten der gemeente te vertroosten en te onderwijzen'. Ambtsdragers heten uitdelers van de verborgenheden Gods (1 Kor. 4:1), regeerders (1 Kor. 12:28), gezanten (2 Kor. 5:20) en opzieners en huisbezorgers Gods (Titus 1:7). Het apostelconvent (Hand. 15) toonde hoe geschillen op gezaghebbende wijze werden beslist. De ambtsdrager is gezagsdrager. De apostel Paulus sprak over het uitoefenen van 'strengheid, naar de macht

De ambtsdrager heeft als taak 'de lidmaten der gemeente te vertroosten en te onderwijzen'.

die mij de Heere gegeven heeft' (2 Kor. 13:10).

Buigen

Leden van de gemeente hebben te buigen onder het gezag van de ambten. God legt grote verantwoordelijkheid op de schouders van feilbare, zondige mensen. Toch vraagt Hij de leden der gemeente - die hen zelf hebben verkozen, als het goed is als 'mensen vol van de Heilige Geest' (Hand. 6:3) - zich aan hun leiding gelegen te laten liggen. 'Zijt uw voorgangers gehoorzaam, en zijt hen onderdanig; want zij waken voor uw zielen' (Hebr. 13:17).

Spreeken over de rechte leer, waar-schuwen tegen zelfbedrog, niet alles slikken voor zoete koek wat zich aandient als geloof, dat alles is voluit schriftuurlijk. De apostel Paulus waarschuwde in 1 Timothéüs 5:22: 'Leg niemand haastig de handen op...'. En Johannes schreef: 'Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld' (1 Joh. 4:1). Ook Timothéüs ontving een aansporing van Paulus: 'Heb acht op uzelf en op de leer...' (1 Tim. 4:16).

Grenzen

Die onderdanigheid behoort inmiddels geen gestalte te krijgen via een soort dictatoriale macht, maar via het 'elkander onderdanig zijnde in de vreze Gods' (Ef. 5:21). Het gaat om onderdanig zijn in afhankelijkheid van en luisterend naar de Heere God. De Heere waarschuwt beiden, gemeenteleden en ambtsdragers, voor 'grensoverschrijding'. 'Doet geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf' (Filip. 2:3). Als de kerk haar plicht vervult overeenkomstig Gods Woord, de gereformeerde belijdenis en het kerkrecht, komen kerkelijke rechten van individuele leden niet in het gedrang. Wel staat het oordeel van de kerk, zeker in de huidige, ontkerstende samenleving, vaak haaks op het menselijk denken en op het wereldlijk recht.

Calvin merkt op: Als ons geboden is, dat wij onze herders onderdanig zijn, moeten wij goed onderscheiden wie oprechte herders zijn, want onderdanigheid is alleen gepast aan diegenen die echt voor onze zielen waken. Dus achting voor ambtelijk gezag - en acht dat niet licht! - hoeft niet te ontaarden in onbegrensde onderdanigheid. De

grens ligt bij het vasthouden aan de rechte leer van het Woord van God. 'Het is de mensen, al waren het zelfs apostelen, niet geoorloofd anders te leren, dan ons nu geleerd is door de Heilige Schriften' (art. 7 Nederlandse Geloofsbelijdenis).

Voorbeeld

Paulus verzet zich in zijn eerste brief aan Timothéüs tegen oudwijfse fabelen (1 Tim. 4:7). Het ging om Joden die de traditie en de Talmoed als norm en maatstaf voor leer en leven koesterden. Maar traditie blijkt niet altijd overtuigend. Van Gods Woord, het zwaard des Geestes (Ef. 6:17), valt meer te verwachten. Bij het afwegen van ethische of leerstellige aspecten schiet de norm van 'het-is-altijd-zogeweest' tekort.

Paulus wijst ook op de verantwoordelijkheid van ambtsdragers. 'Betoon uzelf in alles een voorbeeld van goede werken; betoon in de leer onvervalsheid, deugtheid, oprechtheid; het woord gezond en onverwerpelijk' opdat een tegenstander 'niets kwaads hebbe van ulieden te zeggen' (Titus 2:7,8). Calvin wijst erop dat een ambtsdrager die voorbeeldig leeft, om jaloers op te worden, ongelovigen de mond kan stoppen.

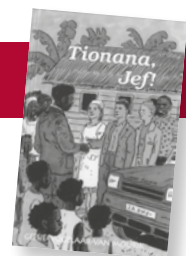
In het volgende artikel komt aan de orde dat er ondertussen veel op z'n kop staat.

(wordt vervolgd)

G. Roos,

Kampen

BOEKENNIEUWS

De Gereformeerde Bijbelstichting (GBS), die zich inzet om de Heilige Schrift in de vertrouwde Statenvertaling uit te geven en te verspreiden, verzorgt ook regelmatig andere publicaties, bijvoorbeeld voor onze kinderen. Dit keer werden er vijf nieuwe toegezonden, waarop we onze lezerskring graag wijzen.

Als eerste twee een nieuwe serie Bijbel-leesboekjes, geschreven door Ditteke den Haan en geïllustreerd door Ella Bakker. Met als titel "Oude Testament, deel 1, over de schepping" en "Nieuwe Testament, deel 1, Kerst." Ze zijn beide gebrochüreerd en hebben een omvang van 43 bladzijden. De boekjes zijn bedoeld vanaf 4 jaar om voor te lezen en vanaf 6 jaar om zelf te lezen. Ze beslaan twintig hoofdstukjes met steeds links eenvoudige en verantwoorde leestekst, en rechts een bepaalde verwerkingsopdracht: bijvoorbeeld zes puzzels en opdrachten, twaalfmaal een erbij passende tekening kleuren, en tweemaal een verantwoord lied zingen.

De scheppingsgeschiedenis en de Kerstgeschiedenis worden principieel verantwoord goed verteld. Beide uitgaven zijn zeer geschikt voor gebruik thuis en op (zondags)scholen. Graag worden deze uitgaven onder uw aandacht gebracht.

Voor de prijs van € 4,50 per stuk hoeft u het niet te laten. U steunt er bovendien het werk van de GBS mee, die onze steun dubbel en dwars verdient. We zien met belangstelling uit naar de volgende deeltjes.

De drie andere toegezonden uitgaven zijn kinderleesboeken. We volstaan om die bij u aan te kondigen.

1. "Tionana, Jef!" door Geesje Vogelaar-van Mourik. Dit is het laatste deeltje uit de bekende Jef-serie, dat zijn weg zeker zal vinden (ISBN 978 90 72186 63 8; € 6,75).
2. "Toepi en de blanke Toean", door Ditteke den Haan; vanaf ongeveer zeven jaar (ISBN 978 90 72186 64 5; € 6,25).
3. "Jonathans vlucht", door J. Koetsier-Schokker. Een ontroerend, waar gebeurd verhaal voor kinderen van acht tot tien jaar (ISBN 978 90 72186 65 2; € 6,75).

Abusievelijk noemde ik in eerder boeken-nieuws De Banier als uitgever van het boek van Maarten Luther. Dat moest echter zijn: uitgever Den Hertog te Houten. Mijn verontschuldiging hiervoor.

v.A.

**"Veilig in Gods hoede",
Ebenezer Erskine;
uitg. Den Hertog, Houten, 2012;
ISBN 978-90331-2495-2;
100 blz.; € 9,90.**

Ze zeggen dat de storm opsteekt, dat de seculiere tegenwind aanwakert, en dat Nederlandse christenen toch maar voort lijken te slapen. Er wordt gesproken over denktanks, panels en werkgroepen. De boodschap is helder: Ontwaakt!

De Schotse broers Ralph en Ebenezer Erskine kenden de storm ook, ook al waaide de wind uit een andere hoek. In het boekje "Veilig in Gods hoede" staan vier preken van Ebenezer Erskine over Jesaja 59:19: "Als de vijand zal komen gelijk een stroom, zal de Geest des Heeren de banier tegen Hem oprichten." Erskine stelt vast: "De vijand van Gods Kerk zal komen als een stroom, met groot geweld en veel lawaai, alsof hij alles voor zich weg wil vagen. De vijand ruikt op, en we zien ook hoe ver hij bij de aanval gaat. Hij zal binnenkomen. Hij zal geen halt houden voor de muren of de grenzen. (...) De vijand zal komen als een stroom. De Heere heeft het gezegd, en daarom hoeft het geen verrassing te zijn als die stroom komt".

Erskine raakt er niet moedeloos van. "De aanval zal afgeslagen worden en de Geest des Heeren zal de banier tegen hem oprichten". Hij is zelfs zeker van: "We hebben de zekerheid van de belofte dat de vijand teruggedreven zal worden. Het

is niet: het kán zijn, maar het zál zijn. Zo zeker als het is dat de vijand met geweld zal binnenkomen, zo is het ook zeker dat de Geest des Heeren zijn aanval zal afslaan. Heeft Hij het gesproken, en zal Hij het niet doen?"

In de eerste van deze vier preken noemt Erskine twee aandachtspunten. Het eerste is: Zolang Gods Kerk, zolang de ware gelovigen nog strijden, moeten ze er rekening mee houden dat de vijand over hen zal komen als een stroom. Het tweede is: De vijand wordt in zijn loop gestuit en zijn pogingen worden verijdeld door dat de Geest des Heeren de banier tegen hem opricht.

Beide zekerheden kunnen, zegt Erskine, niet lijdelijk of gemakzuchtig maken. Integendeel. "Strijd de goede strijd des geloofs, houd dapper, heldhaftig stand tegen de vijand". Meer nog is nodig: "Verbreek uw bondgenootschap met de hel, de zonde en de dood. Als u met een bekende zonde samenspanst, kunt u in de strijd des Heeren geen rechte slag toebrengen. De goede raad is: "Wees veel in het gebed. Worstel met God op uw knieën, roep om genade en barmhartigheid op dat Hij u in tijd van nood zal helpen".

Deze vier vurige preken verschijnen in de serie Lichtstralen uit het Woord (praktikale geschriften van Engelse en Schotse schrijvers uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw). In deze reeks verschijnt ook "Wijsheid voor eenvoudigen", overdenkingen over Matteüs 11:25-27, door John Newton.

Lieren,

J. van 't Hul

■ DOVENDIENST TE SCHERPENZEEL

Op **26 januari** hoopt ds. A. Verschuure voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Scherpenzeel, Prinsenvaan 27. Aanvang: 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS BARNEVELD 7 DECEMBER 2012

Namens de roepende kerk van De Valk-Wekerom opent ds. B.J. van Boven de vergadering. Hij laat zingen Psalm 80:1 en 2, leest Micha 5:1-6 en gaat voor in gebed. In het bijzonder wordt ds. B. Labee, die op 6 juni 2012 in Veenendaal intrede heeft gedaan, hartelijk welkom geheten in de classis. De volgende gebeurtenissen worden gememoreerd. In Barneveld-Centrum was op 29 maart 2012 diaken Veenendaal 25 jaar ambtsdrager. In Barneveld-Zuid was op 15 maart 2012 ouderling A. van de Kieft 45 jaar ouderling, eerst in Barneveld-Centrum, later in Barneveld-Zuid. In Ermelo is in oktober 2012 oud-diaken W. Remijn overleden, oud 73 jaar. Ook in Ermelo is in november 2012 oud-ambtsdrager Willem van Bentum overleden, oud 94 jaar. In Kootwijkerbroek was op 11 november 2012 A. van Manen 25 jaar ouderling, eerst in Barneveld-Centrum en sedert 13 jaar in Kootwijkerbroek. In Scherpenzeel was op 23 oktober 2012 ouderling Doornenbal 12 1/2 jaar ambtsdrager. In Uddel was op 6 april 2012 diaken A. Mouw 35 jaar diaken. Ook was op 5 juli 2012 ds. G. Mouw 40 jaar getrouwd en op 15 september 2012 30 jaar predikant. Vervolgens staat de tijdelijke preses stil bij het voorgelezen Schriftgedeelte, Micha 5, vers 3, eerste gedeelte: *'En Hij zal staan, en zal weiden in de kracht des Heeren, in de hoogheid van de Naam des Heeren'*.

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses, ds. A.A. Brugge, assessoren ds. B.J. van Boven en ds. B. Labee, scriba ouderling K. Karels, quaestor ouderling J.M. van Koeveringe. Naar aanleiding van de overkomst van ds. B. Labee naar onze classis worden enkele consulentenschappen gewijzigd. Ds. G. Brede weg wordt consulente van Elspeet en ds. B. Labee wordt consulente van Ede. Verder wordt ds. B. Labee hulpconsulente van de gemeente Amsterdam-Noord. De hulpconsulentenschappen van ds. A. A. Brugge van de gemeenten Aalst en Aalburg zijn met de komst van enkele predikanten in de classis Dordrecht beëindigd. Naar aanleiding van een schrijven van

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Boskoop, Den Haag i.c.m. Scheveningen, Houten, Kampen, Kapelle-Biezelinge, Ridderkerk-Slikkerveer, Rotterdam-Alexanderpolder, Vlaardingen:

ds. J. IJsselstein te Houten;

Te Tricht-Geldermalsen:

ds. M. Joosse te Hendrik-Ido-Ambacht.

BEDANKT

Voor Berkenwoude:

ds. P. Mulder te Krimpen aan den IJssel;

Voor Leerdam:

ds. B. van der Heiden te Alblasserdam;

Voor Naaldwijk

en Rotterdam-IJsselmonde:

ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;

Voor Nieuwerkerk (Zld):

ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke;

Voor Ooltgensplaat:

ds. M. Karens te Werkendam;

Voor Wolphaartsdijk:

ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom;

Voor Zwijndrecht:

ds. W. Visscher te Amersfoort.

een van de gemeenten wordt gesproken over het houden van landelijke hervormingsavonden voor de jeugd, georganiseerd door onze jeugdbond, gezamenlijk met de jeugdbonden van enkele andere kerkverbanden. De gedachte is dat het beleggen van zulke landelijke avonden een drempelverlagend effect op onze jongeren heeft, hetgeen het bijbrengen van een gezond kerkelijk besef belemmert. Vanzelfsprekend kunnen kerkenraden hierover de jeugdbond van onze gemeenten benaderen, maar kan een schrijven vanuit de classis op zijn plaats zijn. Wel moet daarbij bedacht worden dat de jeugdbond, omdat deze geen onderdeel van onze kerk is, hierin een eigen verantwoordelijkheid heeft. Daarom zal een afschrift van zo'n schrijven naar het Deputaatschap KGJO gaan. Dit deputaatschap spreekt in adviserende zin met de Jeugdbond.

De volgende vergadering van de classis zal worden samengeroepen door Veenendaal op vrijdag 8 maart 2013, aanvang 19.00 uur.

Tot slot verzoekt de preses ouderling G. Kampert van de roepende kerk De Valk-Wekerom om te eindigen. Deze geeft op om te zingen Psalm 98:2 en eindigt met dankgebed. Daarop sluit de preses de vergadering.

K. Karels, scriba

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2012

* Pag. 49.

Het adres/tel.nr. van ds. J. IJsselstein is tijdelijk: Edelsteen 184, 3991 SV Houten, tel. (055) 1044786.

Pag. 207, **gemeente HAAMSTEDE.**

Koster is nu: B. Mol, Kerkweg 13, 4321 AB Kerkwerf, tel. (0111) 407927.

BERICHTEN

■ CONTACTGROEP-BIJEENKOMSTEN

Op **2 februari** organiseert de contactgroep Syndroom van Turner een bijeenkomst over het thema **Kijken en doen**. Het eerste deel wordt geleid door mevr. Y.M. Haveman en het tweede deel van de bijeenkomst staat onder leiding van mevr. G. van Donselaar.

Deze bijeenkomst begint om 10.00 uur en wordt gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Woerden.

Eveneens op **2 februari** wordt een bijeenkomst georganiseerd voor ouders van kinderen met autisme en een verstandelijke beperking. Deze bijeenkomst, die om 10.00 uur begint, wordt gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Dordrecht. Het thema is **Communicatie met mensen met autisme en een verstandelijke beperking**. De lezing wordt gehouden door mevr. dr. J.P.W. Maljaars.

Meer informatie over deze bijeenkomsten: www.helpendehanden.nl/contact-groepbijeenkomst

■ GESLAAGDEN HBO-OPLEIDING CGO

In december 2012 hebben de volgende studenten een diploma aan de hbo-opleiding van de CGO behaald:

Voor de opleiding tot godsdienstleraar slaagden:

- dhr. C. Huijser (Sliedrecht)

- dhr. J. Kaptijn (Urk)

Voor de opleiding tot kerkelijk pastoraal werker slaagden:

- dhr. L. Francke (Westkapelle)

- dhr. J. van de Kolk (Krimpen a/d IJssel)

- dhr. P.B. de Ruiter (Zwijndrecht)

Voor de Algemene variant (AV) slaagde:

- mw. J.T. van Winkel (Monster)

■ ZANGAVONDEN

Gouda

Orgelconcert met samenzang op **zaterdag 26 januari**, aanvang 20.00 uur in de kerk van de Geref. Gemeente te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2b. Sietze de Vries, orgel.

Yerseke

Zangavond op **zaterdag 2 februari**, aanvang: 19.30 uur, t.g.v. de watersnoodramp 60 jaar nadien, in de Hervormde Kerk te Yerseke, m.m.v. het mannenkoor Ethan en het jeugdkoor David, aldaar. Opening: ds. C. van Krimpen. Spreker: burgemeester A.J. Huisman. Collecte t.b.v. De Beukelaar te 's-Gravenpolder.

Zwijndrecht

Psalmzangavond op **zaterdag 26 januari**, aanvang 19.30 uur, in de Oude Kerk te Zwijndrecht, m.m.v. Pieter Heykoop, orgel. Opening, meditatie en sluiting door ouderling W. Schot uit Oud-Beijerland. Collecte t.b.v. Adullam, Siloah en De Schutse.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 20 JANUARI 2013

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Aalburg 15.00 uur ds. G. Beens; Aalst 14.30 uur ds. F. Mulder; Alblas-serdam 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 10.00 uur ds.

J.M. Kleppe en 19.00 uur ds. K. Boeder; Benthuisen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 18.30 uur ds. J. van Rijswijk; Borsssele 14.00 uur ds. M. Joosse; Boskoop 9.30 en 15.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 19.00 uur ds. W. Harinck; Deventer 17.00

uur ds. J.W. Verweij; Dinteloord 14.30 uur ds. E. Bakker; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 17.00 uur ds. J.S. van der Net; Eindhoven 15.00 uur ds. H. Hofman; Emmeloord 19.00 uur ds. A. Schot; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30

uur (H.D.) ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 en 18.00 uur ds. G.M. de Leeuw; 's-Gravenhage 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. W. Harinck; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. M. Joosse; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Haamstede 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 10.00 en 19.00 uur ds. J. Schipper; Hoedekenskerke 10.00 uur ds. A.J. Gunst; Hoofddorp 18.45 uur ds. R. Kattenberg; Hoogvliet 10.00 uur ds. M. Golverdingen; Houten 10.00 uur ds. J.W. Verweij en 19.00 uur ds. W. Visscher; Kampen 15.00 uur (doventolk) ds. J. IJsselstein; Kamperland 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Kapelle-Biezelinghe 10.00 uur ds. J.J. Tanis; Katwijk aan Zee 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kortgene 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Leerdam 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Leiderdorp 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 18.30 uur stud. H.A. van Zetten; Lelystad 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Lisse 16.30 uur ds. J. Driessen; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Melissant 14.30 uur (H.D.) ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.00 en 16.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 15.30 uur stud. J. van Laar; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur ds. C. van Krimpen; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Nieuwer ter Aa 19.00 uur stud. S.W. Janse; Nijkerk 14.30 uur ds. B. Labee; Nisse 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 18.00 uur stud. P.D. den Haan; Oosterend (Texel) 10.00 en 16.00 uur ds. G. Brede-
weg; Oostkapelle 9.30 uur ds. C. Harinck; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. G. Pater; Ouddorp 18.30 uur ds. C. Harinck; Poederoijen 9.30 en 18.30 uur ds. G. Beens; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Puttershoek 10.00 en 15.30 uur stud. P.D. den Haan; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G. van Manen; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. L. Terlouw; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. H. Paul en 17.00 uur ds. M. Golverdingen; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. G. van Manen; Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur ds. H. Paul; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 10.00 en 16.00 uur stud. H.A. van Zetten; Sliedrecht 9.30 en 18.00

uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 en 16.00 uur stud. S.W. Janse; Spijkenisse 19.00 uur ds. P. Mulder; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. M. Karens; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. B. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Utrecht 10.00 en 16.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 18.00 uur ds. M.J. van Gelder; Veenendaal 16.30 uur (H.D.) ds. J. Schipper; Vlaardingse 15.30 uur ds. G. Pater; Vlissingen 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 18.30 uur ds. J.M. Kleppe; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Woerden 10.00 en 18.30 uur stud. J. van Laar; Wolphaartsdijk 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 uur ds. J. Mijnders en 19.00 uur ds. W. Silfhout; Zwolle 15.00 uur ds. P. Melis.

■ DINSDAG 22 JANUARI 2013

Aalburg 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Amersfoort 19.30 uur ds. W. Visscher; Dirksland 19.30 uur ds. J. Schipper; Hoogvliet 19.45 uur ds. M. Karens; Lisse 19.45 uur ds. J.J. van Ekeveld; Urk 19.30 uur ds. J. van Belzen; Westzaan 19.30 uur ds. M. Mondria.

■ WOENSDAG 23 JANUARI 2013

Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. G. Brede-
weg; Brakel 19.30 uur ds. G. Pater; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. A. Schreuder; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Ermelo 19.30 uur ds. P. Melis; Goudswaard 19.30 uur ds. J. Schipper; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Herkingen 19.30 uur ds. W. Silfhout; Hilversum 19.45 uur ds. K. Boeder; Leerdam 19.30 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 19.30 uur ds. J. van Belzen; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. G. van Manen; Nijkerk 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot; Ooste-

rend (Texel) 19.00 uur ds. G. Heijkamp; Oosterland 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Opheusden 19.30 uur (voor de zending) stud. J. van Laar; Poortugaal 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Puttershoek 19.30 uur ds. A.J. Gunst; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. M. Mondria; Veen 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Zwijndrecht 19.30 uur ds. A.A. Brugge.

■ DONDERDAG 24 JANUARI 2013

Bodegraven 19.30 uur ds. A.A. Brugge; Hoofddorp 19.45 uur ds. F. Mulder; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. P. Mulder; Krui-
ningen 19.30 uur ds. A. Schot; Marknesse 19.30 uur ds. J. van Belzen; Naaldwijk 19.45 uur ds. W. Visscher; Nieuwe-Tonge 19.30 uur ds. L. Blok; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Ridderkerk 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. J.W. Verweij.

■ VRIJDAG 25 JANUARI 2013

Kootwijkerbroek 15.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; Moerkapelle 18.30 uur (huw. bev.) ds. W. Harinck; Rijssen-Zuid 13.45 uur (huw.bev.) ds. A. Schreuder.

■ ZATERDAG 26 JANUARI 2013

Scherpenzeel 15.00 uur (dovendienst) ds. A. Verschuure.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 20 JANUARI 2013

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

Begrafenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Te huur ruime, sfeervolle
vakantiewoning in **ZEELAND**.
6-8 pers. Tel: 0113-302209
www.boerderijvakantiezeeland.nl

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Nieuwe Tonge geeft met droefheid kennis van het overlijden van haar oud-amtsbroeder

Willem Drooger

in de leeftijd van 52 jaar.

Van 1989 tot 1999 heeft hij onze gemeente in alle getrouwheid als diaken mogen dienen.

De Heere sterke zijn vrouw, kinderen en verdere familie in deze moeilijke weg en Hij heilige deze ernstige roepstem aan ons aller hart.

Namens kerkenraad en gemeente: A. van Heinsberg, voorzitter
G.M.B. Kos, scriba

Nieuwe Tonge, 7 januari 2013

Voor de vele blijken van oprechte deelneming betoond met het overlijden van onze geliefde moeder en grootmoeder

Arijaantje Verhoef - van Os

Weduwe van ds. A.W. Verhoef

willen we hartelijk bedanken. In het bijzonder heeft het meeleven van Gods kinderen en knechten ons goed gedaan. De Heere heilige de roepstem aan ons aller hart.

Fam. Verhoef

Allen heel hartelijk dank voor de vele goede wensen rond de Kerstdagen en het nieuwe jaar.
U ook, in alle opzichten, Gods zegen voor het jaar 2013 toegewenst.

D. van Stuijvenberg-Vos, Zelhem

Te huur onze woning in Rijssen
van 26/7 tot 9/8.
Zie www.vakantierijssen.jouwweb.nl
of bel 0548-512175.

Vrijstaand huis op rustig park nabij
Vaals 3-landendpunt
www.onsuusje.nl

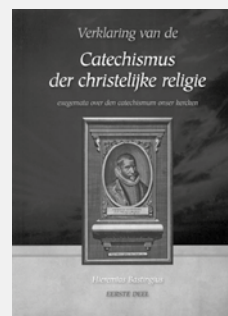
Epe onze schone vak.woning
is weer te huur tot 6 pers.
prachtige wandel en fiets omg. in
het buitengebied. wk 31 t/m 34 al
bezet. Tel. 0578-629347

Kom op vakantie in
ACHTERBERG bij RHENEN.
Groot vrijstaand woonhuis te huur.
Landelijk gelegen in het Binnenveld,
met uitzicht op Grebbeberg.
Gehele jaar door te huur voor
2-8/9 pers. Tel: 0317-619173

Bear Fashion
Voor al uw Kinderkleding en
Dameskleding
www.bearfashion.nl

Te huur in Voorthuizen
4-6 pers. chalet op
Gerrit Jan's Hoeve. Info:
chaletvoorthuizen.nl/06-14398094

HIEREMIAS BASTINGIUS

Opnieuw gezet:
de eerste verklaring
van de

Heidelbergse Catechismus

in het Nederlands
en de enige die op
last van een synode
is uitgegeven

Verrijkt met een korte levensbeschrijving
820 bladzijde in 2 delen € 115,00
Tijdens de presentatie op DV 19 januari 2013
te Gouda bij Refo500 € 100,00

ISBN 9789491272110

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Boekbinderij en uitgeverij Snoek - Ermelo
fnsnoek@kliksafe.nl 0341-55 66 08

Sauerland: te huur vrijst. 6 pers.
bungalow a.d. Hennesee. v.a.g.v.
Tel. 06-42690982

Vakantie 2013 in ELSPEET?
**Van harte welkom in één
van onze luxe bungalows:**
www.plexat-elspeet.nl

T 078 6195 498 M 06 5042 6385
www.dewildkansel-elspeet.nl
T 010 4519 141 M 06 4442 3215
www.teveluwe.nl
T 034 2421 407 M 06 4949 7826
www.tnisje-elspeet.nl
T 0113 382 474 M 06 5115 3897

LETHBRIDGE, Canada. Gaat u op
vakantie naar Alberta? Verblijf dan
in een van onze gezellige cottages!
Ernst en Louise Sluijmers
00-1-403-329-8181
website: www.elbas.com

Verschenen:

... dit onderwijs ontvang'

**Woorden uit de
Heidelbergse Catechismus
eenvoudig toegelicht**

door Jan de Kok, Krabbendijke

Formaat: 22,5 x 22,5 cm
Omslagtekening: Ella Bakker
Foto's binnenwerk: Jan de Kok

Geheel
full-colour
bedrukt

Iedere zondag wordt er een catechismuspraak
gehouden. Vaak zijn deze moeilijk te begrijpen
voor de allerkleinsten. In dit boek worden
kernwoorden uit de catechismus op een eenvoudige
wijze uitgelegd. Met behulp van herkenbare voorbeelden
uit het dagelijks leven, een eenvoudig Bijbelverhaal en een
toespitsing op de catechismus worden 'moeilijke' woorden
herkenbaar voor de kinderen.
Per zondag is er een hoofdstuk, wat voorzien is van een kort
Bijbelgedeelte en een psalmversje. Dit maakt het boek zeer
geschikt om iedere week een hoofdstuk te lezen in het gezin
ter voorbereiding op de prediking.

14,90

Dit is een uitgave van:

DRUKKERIJ & BOEKHANDEL
VAN VELZEN B.V.

Zuidweg 19, Krabbendijke
Tel. 0113-501402

Bestellen kan ook per e-mail:
ljmewuwsen@velzenbv.nl

Ook leverbaar
via uw boekhandel

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Voordelig met hele gezin in eigen sfeer op vakantie?
Voor € 495,- all-in per week staat uw stacaravan in Oostenrijk klaar.
's Zomers worden er Nederlands-talige kerkdiensten georganiseerd.
Meer info **www.es-vakanties.nl** of bel 055 3030083

VAN STAVEREN
Begrafenisverzorging
Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn
Dag en nacht bereikbaar, in elke regio
(0172) 23 33 38
Wij verzorgen alleen begrafenissen

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl

HUURWONING GEZOCHT!
Jong getrouwd stel zoekt eenvoudige woonruimte in Geldermalsen of omgeving.
Vanaf ca. augustus 2013
E: boorsma-vanbrenk@outlook.com
T: 06 - 45 28 67 27

Ambtskleding
- maatkostuums
- preekjassen
- jacquets
- hoeden
- shirts
- schoenen

Bij aankoop van **3-delig ambtskostuum** t.w.v. 279,-
GRATIS strijkvrij overhemd
Actie geldig t/m 31 januari 2013

Koorkleding Rouwkleding
Maak snel een afspraak, we komen graag bij u langs voor persoonlijk advies

Klamar's FASHION
Klaas Leendert en Marian Blok
's-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl | www.klamarsfashion.nl
Voor openingstijden zie website.

Verrassend Texel
v.a. **€ 649,-** **Maandje d'r uit...**
ZOEK EN BOEK VIA **WWW.DEVERRASSING.NL**
OF NEEM CONTACT OP MET: **0222 31 89 06**

Rust, ruimte, bos, water, fietsen, wandelen, vissen, kanoën, 7 pers. douche, wc, 3 slaapk., zwembad, recreatieteam. Huur onze ruime caravan op camping
De Wolfskuylen in Drenthe.
Korting in voor en naseizoen.
Tel. 0341-561699/ 06-23735516.
Ook te huur een schitterend 7 pers. vakantie huis in Uddel. Vlakbij bos.

******* ERMELO *******
Luxe Vrijst. bungalow.
Volop **betaalbaar genieten** deze zomer. Kijk voor meer info op **www.cottagehuren.nl** en bel: **0570-513944 / 0616546054.**

Tom van Hell Fotografie
Bruidsreportages vanaf € 750 incl. album
Familiefotografie 033 2774445
Bedrijfsfotografie. 06 27122967
www.tomvanhell.nl

WELKOM op onze website!
Een belangrijke en overzichtelijke onderwijswebsite
www.onderwijsenisrael.nl
boordevol bruikbare informatie!
Voor leerling én leerkracht
Je raakt nooit uitgeleerd over Israël!

Deputaatschap voor Israël
Uitgangspunt van de Gereformeerde Gemeenten

Postbus 400, 3440 AK Woerden
Tel.: 0348 489 929
E-mail: info@boardforisrael.nl

RST
Zorgverleners

Verpleging & Verzorging

"Fijn dat ik nog thuis kan blijven wonen"

Verpleging & Verzorging door medewerkers met een reformatische identiteit, dat is **een vertrouwd idee.**
Meer informatie? **www.rstzorg.nl**
of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **huishoudelijke hulp**

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk orgels

NIJWERKERK A/D IJssel
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52
www.stolkorgels.nl

Krabbendijke
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

ds. C. Hogchem
DE VOETWASSING
Zalig zijt gij zo gij dezelve doet
vier preken n.a.v. Joh. 13:1-7

Het was de avond vóór Goede Vrijdag. De Heere Jezus was met Zijn discipelen in de opperzaal. Het pascha zou gegeten worden en het Heilig Avondmaal ingesteld. Maar waarom hadden zij hun voeten én elkaars voeten niet gewassen? De Meester waste de voeten van Zijn discipelen, hen een voorbeeld gevend: 'Opdat gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet.' De waterkruik, het bekken en de bijbehorende doeken zijn in feite overal te vinden. In de gemeente, de familie, het gezin, het huwelijk, het bedrijf... Zijn wij bereid elkaars voeten te wassen? Weten wij van de grote ernst en de diepe betekenis ervan?

(portokosten worden niet berekend!)

TE BESTELLEN bij:
fam. A.Th. de Boer,
Stationsweg 59, 9201 GH Drachten.
Tel.: (0512) 519839, mail: aukedeboer@solcon.nl

DE VOETWASSING
Geb. 86 blz.
9.90
De opbrengst van dit boekje is bestemd voor de Gereformeerde Gemeente te Drachten

NIEUW

uw eigen chalet op Camping Schoolzicht

Zeeland is een uniek land in zee.
Op een prachtige locatie, slechts
enkele minuten van het strand, ligt
Camping Schoolzicht. Vanaf deze
echte familiecamping kunt u Zeeland,
en Walcheren in het bijzonder,
op uw gemak ontdekken.

Op een nieuw terrein buiten het centrum
van Camping Schoolzicht worden royale
kavels (250 m²) gereed gemaakt voor
uw eigen chalet. De chalets zijn geheel
naar eigen wens samen te stellen.
Daarmee creëert u een eigen plek met
veel rust en privacy. Uiteraard zijn alle
voorzieningen van Camping Schoolzicht
beschikbaar. Uw (klein)kinderen kunnen
deelnemen aan alle campingactiviteiten.

ook enkele
jonge
gebruikte
chalets
te koop

Royale kavels

Rust en privacy

Zondagsrust

Camping
Schoolzicht

Brouwerijweg 5 - Aagtekerke
www.schoolzicht.nl

INFORMEER NAAR
DE MOGELIJKHEDEN
(0118) 58 33 33

BBV

**Barneveldse
Begrafenis Vereniging**

voor een ervolte, eenvoudige verzorging
van begrafenissen in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12

Huizen Adrien

Vakantiebungalows
in Tsjechië

Telefoon +31 (0)345 65 10 58
info@adrien.nl • www.adrien.nl

Zorg...

Respect...

Aandacht...

Geen crematies...

Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland

Begravenisverzorging

Poppe

Tel. 0118-616012 of 0113-342304

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

**Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie aan:**

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:**

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:**

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

**De vers gevallen sneeuw
knerpt onder je laarzen....**

Te huur: Onze comfortabele
8 persoons vakantiewoning in
Wallis, Zwitserland.

Voor sneeuwwandelen, skiën en
rust. Info: www.residencefiesch.nl
of Tel. 0383855121

Op zoek naar een kleinschalig reformatorisch woonzorgcentrum?

Huize Spoorzicht is een kleinschalig woonzorgcentrum in het landelijke buitengebied van Achterberg. In ons particuliere woonzorgcomplex worden ouderen in een vertrouwde, warme en huiselijke omgeving verzorgd.

Huize Spoorzicht heeft een reformatorische identiteit. We baseren ons in de zorgverlening op Gods onfeilbaar Woord en de daarop gegronde Drie Formulieren van Enigheid.

Er is nog plaats voor nieuwe bewoners!

Neem contact op, maak vrijblijvend een afspraak of vraag een brochure aan!

Cuneraweg 170-172
3911 RR Rhenen

T 0317 683 499
info@huizespoorzicht.nl
www.huizespoorzicht.nl

TE KOOP in Elspeet,

Uitgebouwde 2/1 kap woning, vrijstaande stenen garage, houten berging en carport. 5 kamers. Op begane grond is slaapkamer cq kantoor met separate ingang aanwezig. Woonopp. 120 m², Perc. Opp. 245 m². Inh. woning 380 m³.

Vraagprijs! €279.000 k.k.

Bel 0577-402 229 Voor meer info.
www.thuisopdeveluwe.nl

- DIVERSE BLOKFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- ROEMEENSE PANFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944
**WWW.MULDERMUZIEK
INSTRUMENTEN.NL**

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

*Wij verzorgen alleen begrafenissen
Dag en nacht bereikbaar – overal te ontbieden*

begrafenisverzorging

Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begrafenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

TE KOOP

Nieuwe meditatiebundels te bestellen bij het Deputaatschap voor Israël! Een belangrijk deel van de opbrengst komt ten goede aan het werk onder de Joden

Meditatiebundel "Troost, troost Mijn volk"

Aan deze bundel van 52 meditaties werkten diverse predikanten mee die op één of andere wijze bij het werk onder het Joodse volk betrokken zijn.

Prijs: € 14,90

Foto-meditatiebundel "En volgden Hem"

Dr. C. Neele mediteert in dit boekje over het leven van de Heere Jezus en geeft daarnaast een beschrijving van enkele plaatsen van Zijn rondwandeling. Mooie foto's illustreren het geheel.

Prijs: € 13,90

In combinatie met een setje prachtige ansichtkaarten van foto's uit het boekje

Combi-prijs € 15,-

Setje kaarten los € 2,50

- Genoemde prijzen zijn excl. portokosten

Te bestellen via telefoon
0348 489 929 of mail:
info@boardforisrael.nl

Uw dealer van

**Johannus
Monarke
Content
Domus**

Ruime keuze uit occasions

In onze beide winkels is een ruim assortiment bladmuziek aanwezig (ook klavar)

www.andanteorgels.nl

A. van Ostadelaan 35, Veenendaal T. 0318 - 50 50 63, E. info@andanteorgels.nl
Oranjestraat 6, Rijssen T. 0548 - 51 58 66